

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY
WSI WŁÓKI**

2. Czas powstania

XIII/XIV w.

3. Miejscowość

WŁÓKI

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: DOLNOŚLĄSKIE

powiat: DZIERŻONIOWSKI

gmina: DZIERŻONIÓW

6. Współrzędne geograficzne

50°46'22"N 16°38'22"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: *Dreyssighuben* (1765 r.), *Dreifßighuben* (1785 r.), *Dreissighuben* (do 1945 r.), *Włóki* (1945 r.).

HISTORIA:

Wieś Włóki należy do jednych z najstarszych wsi w powiecie dzierzoniowskim. Powstać mogła już w XIII w., jako osada na prawie niemieckim, o czym świadczą zachowany do dziś czytelny układ wsi łańcuchowej. Badacze przyznają jednak, że miejscowość jest dość słabo udokumentowana w źródłach historycznych. Z pewnością jednak Włóki były w posiadaniu kapituły katedralnej Świętego Krzyża we Wrocławiu, a stan taki pozostawał niezmienny aż do 1810 r. W 1785 r. istniała szkoła, zaś wieś zamieszkiwało 640 mieszkańców, w tym 33 kmieci, 5 zagrodników i 56 chałupników. W 1830 r. w Włókach wzmiankuje się istnienie 140 domów, szkoły ewangelickiej oraz dwóch wiatraków – wiatraka typu koźlak oraz wiatraka typu holenderskiego. W miejscowości, zamieszkaney wówczas przez 948 mieszkańców (w tym 330 katolików), czynnych było również pond 200 krosien tkackich, a zatem przyjąć należy, że większość mieszkańców trudniła się tkactwem chałupniczym. Wraz z upadkiem tkactwa chałupniczego w II połowie XIX w., miejscowość zaczęła się wyludniać. W tym też czasie powstają tu zachowane do dziś zabudowania mieszkalno-gospodarcze, wznoszone na planie czworoboku, będącą własnością uwłaszczonych kmieci. Włóki do dziś zachowały bardzo dobrze czytelny historyczny układ ruralistyczny wsi łańcuchowej. Na terenie miejscowości w ostatnich latach powstają nowe zabudowania mieszkalne jednorodzinne, jednak nie wpłynęło to negatywnie na historyczny krajobraz architektoniczny miejscowości.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacie o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

12 czerwca 2023 r.

mgr Jędrzej Musiał

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	WŁÓKI	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	DZIERŻONIÓW	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI WŁÓKI	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	DZIERŻONIOWSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórki.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- lokowanie nowej zabudowy mieszkalnej w linii zabudowy historycznej;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny;
- lokowanie nowych obiektów handlowych i usługowych możliwie poza granicami układu ruralistycznego.

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, Breslau 1830.*
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, 1845.*
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 21, N—Ż, Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie, Przedgórze Paczkowskie*, red. M. Staffa, Wrocław 2008.
- Zimmermann F. A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, Bd. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- *Messtischblatt Reichenbach unter der Eule*, nr 5262, ok. 1919 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

12 czerwca 2023 r.

mgr Jędrzej Musiał

